

Aan de gemeenteraad

Dienst/afdeling: F&C

Onderwerp:

Programmabegroting 2020-2023

Wat adviseert het college te besluiten?

De Programmabegroting 2020-2023 vast te stellen.

Algemene toelichting (AANBIEDINGSBRIEF)

Verantwoord investeren

In nieuwe initiatieven

De voorbereiding op deze begroting heeft lang onder invloed gestaan van het negatieve financiële nieuws van de meicirculaire. Dit hebben we verwoord in onze Kadernota 2020-2023. Voor de zomer hebben wij bezuinigingen aangekondigd en we zijn daarmee aan de slag gegaan. De septembercirculaire bevat positiever nieuws en maakt de bezuinigingen in principe niet meer noodzakelijk. Tenminste: als we geen nieuwe ambities zouden hebben. Die hebben we uiteraard wel. Daarom hebben we ruimte gezocht voor bijvoorbeeld nieuwe impulsen voor het **stadshart**, de eerste fase van een **Noordelijke randweg**, de realisatie van het **dorpshart Geffen**, **woningbouw** daar waar het hard nodig is, zoals in Ravenstein en in de Schadewijk, **klimaat- en energie-aanpak**.

In tegenstelling tot veel gemeenten hoeven we nog niet te snijden in onze voorzieningen. Ook blijven we veel investeren in het sociaal domein. We willen beter omgaan met **schuldhulpverlening**. Wij maken geld vrij voor de aanpak van **problematische jeugd**.

In de volgende fase in het sociaal domein

De komende jaren blijven we voor grote uitdagingen staan. Daar gaan we ons goed op voorbereiden. De gemeente Oss bevindt zich in een overgangsfase, die zich op verschillende terreinen manifesteert. Vanaf 2015 hebben we een aantal taken overgedragen gekregen in het sociaal domein. Onze eerste opgave was om ze zo goed mogelijk te laten landen. Dat is lastiger gebleken dan eerst gedacht, zeker omdat de overdracht gepaard ging met ingrijpende bezuinigingen. Na circa vijf jaar kunnen we zeggen dat de organisatie staat. Maar op de financiën hebben we nog steeds te weinig grip, vooral als gevolg van toenemend gebruik van (jeugd)zorg. We staan nu voor de volgende stap: wezenlijke veranderingen als meer preventie, vermaatschappelijking van zorg, integrale aanpak als één gezin - één plan, de werkwijze van proeftuin de Ruwaard breder inzetten. De overdracht is gelukt, nu de volgende fase.

In de transitie van het ruimtelijke domein

Ook in het ruimtelijk/economisch domein staan vernieuwingsopgaven voor de deur. De Omgevingswet vraagt een andere benadering van ruimtelijke projecten en gaat meer uit van mogelijkheden en dynamiek dan van ordening. We hebben van het Rijk de opdracht om te komen tot een regionale energie strategie. Weliswaar samen met de regio, maar voor Oss gaat dat veel betekenen. Hoe gaan we om met windenergie en zonnenvelden? We weten dat het aardgas gebruik eindig is en bereiden ons voor op andere vormen van energievoorziening. De stikstof problematiek maakt duidelijk dat onder andere de agrarische sector aan de vooravond staat van een ingrijpende heroriëntatie. Met gevolgen voor de economie en leefbaarheid van het platteland. Onduidelijk is nog steeds wat de gevolgen van de stikstof problematiek zijn voor woningbouw, infrastructuur en bedrijvigheid.

In een nieuw afvalbeleid

Op het gebied van afval is het de laatste jaren niet gelukt om te komen tot de noodzakelijke vermindering van het huishoudelijk restafval. De centrale overheid zet hier nu druk op door belastingmaatregelen. Net zoals op de gewenste energietransitie. En de markt van afvalverwerking verandert. Daardoor is het tarief niet meer kostendekkend. Eerder hebben we besloten om voor 2018 en 2019 het tekort te dekken uit de afvalstoffenreserve. Daarmee hebben we het tarief kunstmatig laag gehouden. Dat kan niet meer. We moeten naar minder restafval. En we willen de kostenstijging beperken. Dat maakt het noodzakelijk om verscherpt en versneld tot een echt ander afvalbeleid te besluiten. We proberen dat in de tweede helft van 2020 te implementeren. Maar we ontkomen er niet aan om het tarief, dat al jaren niet meer kostendekkend is, dit jaar behoorlijk te laten stijgen.

Desondanks willen en kunnen we voor 2020 vasthouden aan onze toezegging om de totale lastendruk € 24 onder de gemiddelde lastendruk in Nederland te houden. Maar nieuw uitstel kunnen we ons niet permitteren en er ligt een keiharde noodzaak om in 2021 met een kostendekkend systeem te werken. En een stevige uitdaging om onze inwoners op een goede wijze mee te nemen bij de veranderingen.

In een fundamentele herbezinning

Het schuift op tal van gebieden: oude gebruiken, werkwijzen en aannames werken niet meer op de korte termijn, terwijl de nieuwe concepten, mogelijke oplossingen en inzichten nog niet altijd duidelijk zijn. Dat vraagt mee veranderen van onze inwoners en ondernemers.

Van de gemeente Oss vraagt het een fundamentele bezinning op onze toekomst. Wat voor een gemeente willen we zijn? Wat vragen we van onze inwoners en ondernemers en waar zijn wij van? Hoe verhouden we ons tot de regio en welke rol willen we daarin nemen? Met welke leidende concepten maken we een omgevingsvisie, hoe kijken we naar de rol van de gemeente bij laagdrempelig ontmoeten? Willen we veel taken zelf uitvoeren of leggen we ze buiten de overheid? Willen we zelf verzorgen of willen we stimuleren dat de samenleving meer verzorgt? Past bij dit alles het geven van meer vertrouwen en eigen regelruimte? Is maatwerk wel het toverwoord? Wat is onze rol van de transitie in de agrarische sector, bij de centrum ontwikkeling?

Tal van vragen die wij in 2020 willen behandelen door tijd en ruimte te nemen voor een fundamentele herbezinning op wat we willen en kunnen zijn. Een herijking van onze koers en opgave. Uiteindelijk moet dit zijn weerslag vinden in onze Beleidsstukken. Tijdens de interviews met de fracties naar aanleiding van de bezuinigingstaakstelling, hebben we veel nuttige input opgehaald. Niet alleen voor de korte, maar ook voor de lange termijn. Deze input nemen wij mee in dit traject.

In onze organisatie

We willen met een incidentele impuls investeren in de kwaliteit van onze ambtelijke organisatie. Als een zwaan-kleef-aan zijn we de afgelopen jaren dankzij herindelingen organisch gegroeid qua inwoners en de komende jaren ontwikkelen we ons door tot een middelgrote stad en omliggende dorpen met circa 100.000 inwoners. Als gevolg van de herindelingen is de gemeentelijke organisatie vooral in de breedte gegroeid. Ten tijde van de economische crisis is daar een flinke bezuiniging overheen gegaan. Nu piept en kraakt het en dat leidt tot stagnatie en hoge werkdruk. Dat wordt versterkt door opdrachten vanuit het Rijk en de Provincie. En door plotselinge omstandigheden die zich niet laten plannen. De formatie dient kwantitatief en kwalitatief op peil te worden gebracht. Om al datgene te kunnen doen wat onze inwoners van nu en straks van ons mogen verwachten.

In de kwaliteit van Oss!

In de tussentijd hebben wij met deze begroting een pakket aan dagelijks werk, nieuwe initiatieven en flinke investeringen voorbereid, die de kwaliteit van het goede leven in Oss een stap verder helpen. Wij kijken er naar uit om dit samen met u en de samenleving op te pakken.

Samenvatting financiën

Samengevat zijn de uitkomsten van de programmabegroting als volgt:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
 - is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
 bedragen x € 1.000

Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023
Bestaand beleid					
Lasten	317.313	282.296	280.920	279.325	271.743
Baten	-301.582	-280.725	-278.930	-275.159	-265.999
Saldo	9.408	1.571	1.990	4.166	5.744
Stortingen reserves	14.937	8.420	7.451	4.994	2.315
Onttrekkingen reserves	-22.985	-6.351	-5.036	-4.349	-4.666
Saldo mutaties reserves	-8.048	2.070	2.414	644	-2.351
Totaal bestaand beleid	1.360	3.641	4.404	4.810	3.394
Nieuw beleid	0	1.598	1.494	1.095	1.224
30-ontwikkelingen	-1.136	206	-2.035	-1.292	-130
Septembercirculaire	770	-1.042	-1.903	-1.944	-1.684
Wat kunnen we minder of anders doen?	-1.022	-1.230	-1.984	-1.284	-1.284
Saldo programmabegroting	-29	3.173	-24	1.385	1.520

Conclusies uit de tabel

De financiële positie staat onder druk. Dit wordt vooral veroorzaakt door kostenstijgingen in het sociaal domein en een tegenvallende meicirculaire vanuit het Rijk. De septembercirculaire daarentegen zorgde weer voor verbetering van de financiële positie. We kiezen in deze begroting voor een combinatie van bezuinigen en investeringen. We hebben kritisch gekeken naar posten in de begroting. Hierdoor kunnen we jaarlijks circa € 1,3 miljoen bezuinigen in de bestaande begroting. In deze begroting is het bovendien gelukt om voor € 1,2 miljoen aan nieuw beleid door te voeren en ook incidenteel geld te bestemmen voor investeringsimpulsen.

Jaar 2019

De kosten en opbrengsten in het huidige begrotingsjaar 2019 zijn nagenoeg gelijk aan elkaar. De tegenvallers vanuit de vanuit de septembercirculaire 2019 worden gecompenseerd door voordelen bij de 30-ontwikkelingen en door bezuinigingen die we al in 2019 kunnen doorvoeren.

Jaar 2020

Het begrotingsjaar 2020 heeft een fors tekort van € 3.173.000. We onttrekken dit bedrag uit de algemene reserve. De ruimte binnen de algemene reserve bedraagt € 2,5 miljoen, waardoor deze reserve tijdelijk onder onze eigen norm terecht komt. De algemene reserve is ook bedoeld om risico's en tijdelijke tekorten af te dekken. In dit jaar doen enkele van deze risico's zich tegelijk voor.

Meerjarenbegroting

De meerjarenbegroting sluit voor de jaren 2022 en 2023 met tekorten ter hoogte van € 1,4- € 1,5 miljoen. Oorzaak hiervan is dat we besloten hebben in de kadernota om de begrotingsjaren 2022 en 2023 NIET sluitend te maken en voor die jaren te werken met een zichtbaar tekort van € 1,7 miljoen (uitvoeringskosten jeugdzorg). Wanneer het kabinet inderdaad besluit om structurele steun te verlenen n.a.v. de tekorten in de jeugdzorg, is het werkelijke tekort dus lager. Hiermee presenteren we een sluitende meerjarenbegroting.

Hoe is het tekort van het bestaand beleid ontstaan?

Het saldo van de programmabegroting start op basis van bestaand beleid met een tekort van € 1,4 miljoen voor 2019. Voor de jaren erna starten we steeds met jaarlijkse tekorten: € 3,6 miljoen in 2020, € 4,4 miljoen in 2021, € 4,8 miljoen in 2022 en € 3,4 miljoen in 2023. Deze tekorten zijn grotendeels veroorzaakt door tegenvallers uit de Eerste financiële tussenrapportage 2019 en de meicirculaire 2019. Grote kostenstijgingen in de eerste rapportage waren jeugdzorg (structureel € 1,7 miljoen), WMO begeleiding (structureel € 1 miljoen), Bijzondere bijstand (structureel € 0,4 miljoen) en Regiotaxi (€ 0,2 miljoen).

Vervolgens zijn er mutaties geweest op deze bestaande begroting in de vorm van nieuw beleid, 30-ontwikkelingen en de septembercirculaire. Deze worden afzonderlijk toegelicht.

Burgemeester en wethouders van Oss,

De secretaris,
drs. H. Mensink

De burgemeester,
drs. W.J.L. Buijs-Glaudemans

Bijlagen

Programmabegroting 2020-2023

Samenvatting (=korte inhoud)

De programmabegroting 2020-2023 is opgesteld. In deze programmabegroting vertalen we de Kadernota 2020-2023.

Het lopende begrotingsjaar 2019 sluit met een positief saldo van € 29.000. Het begrotingsjaar 2020 sluit met een tekort van € 3.173.000. We onttrekken dit bedrag aan de algemene reserve. De meerjarenbegroting sluit voor de jaren 2022 en 2023 met tekorten ter hoogte van € 1,4 - € 1,5 miljoen. Oorzaak hiervan is dat we besloten hebben in de kadernota om de begrotingsjaren 2022 en 2023 NIET sluitend te maken en voor die jaren te werken met een zichtbaar tekort van € 1,7 miljoen (uitvoeringskosten jeugdzorg). Het werkelijke tekort is nu dus iets lager. Hiermee presenteren we een sluitende meerjarenbegroting.